

Unescov Manifest o splošnoizobraževalnih knjižnicah

Svoboda, blaginja in razvoj družbe in posameznika so temeljne vrednote človeka. Doseči jih je moč samo tedaj, ko je dobro obveščeni državljan sposoben, da sam uresničuje svoje demokratske pravice in se aktivno vključuje v družbo. Konstruktivno sodelovanje v le-tej in razvoj demokracije zavisita od zadostne izobrazbe in od prostega in neomejenegadostopa do znanja, duhovnih dobrin, kulture in informacij.

Splošnoizobraževalna knjižnica, dejanska vrata lokalne skupnosti do znanja, zagotavlja osnovno podstavo učenja od mladosti do starosti, samostojnega sprejemanja odločitev in kulturnega razvoja posameznika in socialnih skupin.

S tem manifestom je izraženo verovanje organizacije UNESCO v splošnoizobraževalno knjižnico kot gonilno silo vzgoje, kulture in informacij ter, skozi zavest ljudi, bistvenega dejavnika pri promociji miru in duhovne blaginje.

UNESCO zato spodbuja nacionalne in lokalne oblasti, da ne le podpirajo razvoj splošnoizobraževalnih knjižnic, temveč se vanj tudi aktivno vključujejo.

Splošnoizobraževalna knjižnica

Splošnoizobraževalna knjižnica je lokalni informacijski center, ki omogoča svojim uporabnikom brez zadržkov dostop do vseh vrst znanja in informacij.

Storitve splošnoizobraževalne knjižnice so na voljo uporabnikom po načelu enakega dostopa vsakomur ne glede na starost, raso, spol, vero, narodno pripadnost, jezik ali socialni položaj. Posebne vrste storitev in gradiv dolžna zagotoviti oziroma priskrbeti tistim uporabnikom, npr. pripadnikom jezikovnih manjšin, ljudem s telesnimi okvarami, negovancem v bolnišnicah, zapornikom, ki iz kakršnih koli razlogov ne morejo uporabljati rednih storitev in običajnih gradiv

V knjižnici mora najti vsaka starostna skupina gradivo, ki pokriva njene potrebe. Zbirke in storitve morajo vključevati tudi vse ustrezne medije in vrste sodobne tehnologije, seveda pa tudi tradicionalna gradiva. Temeljnega pomena je visoka kvaliteta in povezanost z lokalnimi potrebami in razmerami. Gradivo mora odražati tekoča dogajanja in razvoj družbe, pa tudi pretekle dosežke človekovih prizadevanj in ustvarjalnosti.

Zbirke in storitve ne smejo biti podvržene kakršni koli obliki ideološke, politične ali verske cenzure oziroma pritiskom komercialnega značaja.

Temeljne naloge splošnoizobraževalne knjižnice

Težišče storitev splošnoizobraževalne knjižnice je v vestnem izpolnjevanju tehle ključnih nalog, vezanih na informacije, pismenost, izobraževanje in kulturo:

1. oblikovanje in utrjevanje bralnih navad pri otrocih od rane mladosti dalje;

2. podpiranje individualnega in lastnega ter seveda tudi formalnega izobraževanja na vseh stopnjah;
3. nudenje možnosti za ustvarjalni razvoj osebnosti;
4. spodbujanje domišljije in ustvarjalnosti pri otrocih in mladini;
5. gojenje zavesti o kulturni dediščini in o pomenu umetnosti, znanstvenih dosežkov in inovacij;
6. zagotavljanje dostopa do kulturnega sporočila vseh oblik poustvarjalne (igralske, glasbene ipd.) umetnosti;
7. pospeševanje dialoga med kulturami in spodbujanje različnosti kultur;
8. podpiranje ustno prenašajočih se tradicij;
9. zagotavljanje državljanom dostopa do vseh vrst informacij, nastalih v lokalni skupnosti ali pomembnih zanjo;
10. nudenje ustreznih informacijskih storitev lokalnim podjetjem, združenjem in interesnim skupinam;
11. pomoč pri razvijanju informacijske pismenosti in uveljavljanju veščin računalniškega opismenjevanja; podpiranje, sodelovanje v programih in akcijah opismenjevanja vseh starostnih skupin, po potrebi tudi lastno uvajanje takih dejavnosti.

Financiranje, pravna ureditev, povezovanje v mrežo
Načeloma naj bo delovanje splošnoizobraževalne knjižnice brezplačno. Za knjižnico odgovarjajo nacionalne in lokalne oblasti. Delovanje morajo urejati posebna pravna določila, financiranje pa nacionalni in lokalni organi oblasti (vlade). Knjižnice morajo biti bistvena sestavina vsake dolgoročne strategije na področju kulture, zagotavljanja informacij, pismenosti in izobraževanja.

Da se zagotovi povezovanje in delovanje splošnoizobraževalnih knjižnic na ravni celotne države, morajo ustrezni zakonski predpisi in strateški plani opredeliti in podpirati nacionalno mrežo knjižnic, temelječo na dogovorjenih standardih.

Mreža splošnoizobraževalnih knjižnic mora biti zasnovana celovito, povezano z drugimi knjižnicami: nacionalno, splošnimi znanstvenimi, specialnimi in seveda tudi s šolskimi (vseh stopenj) in univerzitetnimi.

Poslovanje in upravljanje

V ta namen mora biti oblikovana poslovna politika, s katero so jasno opredeljeni cilji, prioritete in storitve knjižnice glede na potrebe lokalne skupnosti. Splošnoizobraževalna knjižnica mora biti organizirana učinkovito, ravnati se mora po vseh strokovnih standardih poslovanja.

Na lokalni, regionalni, nacionalni, tudi mednarodni ravni mora biti zagotovljeno sodelovanje z vsemimi možnimi partnerji, n.pr. s skupinami uporabnikov ali z drugimi poklici. Knjižničar v knjižnici je aktiven posrednik med uporabnikom in viri.

Ustrezen raven storitev lahko zagotovi samo knjižničar, ki je izšolan v stroki in se tudi permanentno izobražuje.

Z organizacijo programov pridobivanja in vzgoje uporabnikov je treba tem pomagati, da v celoti izkoristijo vse razpoložljive vire.

Izvajanje manifesta

S tem manifestom pozivamo osebe, odgovorne za sprejeme odločitev na nacionalni in lokalni ravni in nasploh svetovno skupnost knjižničarjev, da uveljavljajo tu predstavljena načela.

* * *

Manifest je oblikovan v sodelovanju z Mednarodno federacijo knjižničarskih združenj IFLA.

Manifest je bil sprejet na 10. seji Mednarodnega sveta za Splošni informacijski sistem (PGI), Pariz, UNESCO, 28.-30.11.1994.